

SZILÁGY-SOMLYÓ.

T Á R S A D A L M I H E T I L A P
és

A SZILÁGY-SOMLYÓ-VIDÉKI GAZDASÁGI-EGYLET KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Felölös szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

Nagy László.

Segéd-szerkesztő:

Hulinka Sándor.

SZERKESZTŐSÉG:

Sz.-Somlyón az ev. ref. papi háznál, hová a kéziratok,
Kiadóhivatal:
városi hák, főjegyzői iroda, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.
Hirdetések jutányos árban. Bélyegdíj 30 kr.

Leányiskoláink nevelési rendszerének három nagy hibájáról.

Részünkről tehát e tekintetben azt szeretnők, ha nőnevelő intézeteink a szellemi képzés mellett minél több practicus s a gazdasszonykodás körében vágó fogások birtokába is igyekeznének juttatni leánynövendékeinket. — Szeretnők ha leányiskoláink a practicus képzés tekintetében az újabb időben keletkezett angol leányiskolákat vennék mintaképül, hol a szellemi képzés mellett in praxi megtanítják a leányokat a főzésre, a kenyérsütésre, a ruhafoltozásra s más, a háznál előforduló dolgokra. — Mert újra is ismételjük, nekünk nem divathölgyekre, hanem jó gazdasszonyokra van a mostani válságos időkben szükségünk.

És honleányi erényekben bővelkedő nőkre?! . . . Oh! azokra is ép oly nagy szükségünk van, mint a jó gazdasszonyokra. És ezen ezikünk elején e tekintetben is bátrak voltunk leánynevelő intézeteinket figyelmeztetni, még pedig azért, mert úgy vettük észre, hogy növendékeikben nem tudják eléggé felébreszteni és megerősíteni a hazafiság magasztos erényét.

Fájdalmas tapasztalat bizonyít ugyanis a mellett, hogy fiatalabb nőink, kik modern nevelő intézeteinkből kerültek ki, hazafiság dolgában csak ott állanak, a hol azok állottak, kik idegen szellemű zárdákban, vagy idegen földről ide származott gouvernantoktól nyerték kiképeztetésüket.

Ezek pedig inkább voltak cosmopolitikus nők, mint honleányok.

De mi más lehetne is az oka annak, ha nem a hazafias érzet hiányossága, hogy fiatal nőink ignorálva minden honit, még a legszerényebb viszonyok közt lévő is oda törekszik,

hogy az idegen iránti hajlama valamiben kifejezést nyerjen? . . . Miért tartják pl. fiatal nőink csak azt szép és tökéletes divatcikknek, a mi legalább is Bécsen keresztül jön hozzánk? Magaviseletükben, szokásaikban és erkölcsükben miért csak azt helyeseknek, a miket francia, német, vagy mit tudjuk mi miféle nemzet leányaitól majmoltak el? — Miért lelkesülnek jobban egy Montespan, Pompadur vagy egy II-ik Katalin botrányos, — mint egy Rozgonyiné, Perényiné, Zrinyi Ilona vagy egy Lorántffy Zsuzsánna magasztos és felemelő történetén? . . . S ha az irodalmat pártoljuk, miért olvassák szívesebben a francia és német, muszka vagy angol szépirodalmi műveket a hasonló becsü és sokszor jobb irányu magyar termékekénél? . . . És így tovább meg tovább, miért szeretnek mindig tüntetőleg viselkedni minden olyan iránt, a mi a haza és nemzet jellegét viseli magán?

Talán azért, mert hazafias érzettől van áthatva szívök?! . . . Mert azt hiszik, hogy az idegennek cultiválásával, a honi műveltséget emelik és nemesbbitik?

Ferde felfogás!

Hisz az igazi hazafiság éppen ezeknek az ellenkezőiben nyilvánul. Abban ugyanis, hogy a honit és nemzetit mindenek felé szereti helyezni s ezeknek pártolása által igyekszik a műveltséget előmozdítani.

Mindezekkel azonban éppen nem azt akarjuk mondani, hogy leánynevelő intézeteink hazafiattalan szellemben működnek. Éppen nem! Ismerjük őket majdnem kivétel nélkül és pedig olyanoknak, melyek hazafiasság dolgában tul nem engednek magukon tétetni senki és semmi által.

Nem hazafiattalanságuk oka hát annak, hogy leánynövendékeink nem eléggé hazafiasak, —

hanem újra és megint újra a leányiskoláinkban uralkodó nevelési rendszer s valljuk meg, a nevelők kényelem szeretete.

A mennyiben ugyanis leányiskoláinkban még mind ez ideig az a főczél, hogy minél inkább kiműveltessék az ész, s ezért annyi tankönyvet kell egy-egy év alatt a leánynövendékeknek elvégezniök, hogy azok mellett éppen nem érnek reá az értelem által elsajátítottakat kedélyvilágukkal is közölni és megkedveltetni, következésképpen olyan egyénekké fejlődnek, kikből hiányzik a szív melege és eszmények iránti rajongás.

Már pedig a szív ezen tulajdonságai nélkül, valódi hazafias érzést még csak elképzelni sem lehet.

De másfelől (a mint mondók) a nevelők kényelem szeretete is okozza, hogy leányaink nem válnak szívünk szerinti honleányokká. — Okozza pedig azért, mert egy részről tárgyuk magyarázása közben — mikor alkalom adatik rá — nem iparkodnak növendékeiket figyelmeztetni, hogy ilyen, meg ilyen cselekvényekben kell nyilvánulni a hazafiságnak; és más azért, hogy iskolai ünnepélyek alkalmával nem igen vannak tekintettel arra miszerint az ünnepély valódi hazafias színezetet hordjon magán.

Midőn tehát óhajtanók, hogy nőnevelő intézetnek egy kissé több buzgalmat fejtsenek ki a hazafiság ápolása körül, — e tekintetben alkalmas képző eszközökül bátrak vagyunk ajánlani, hogy kevesebb tankönyv használata mellett, bővebben magyarázzanak meg egyet s mást a nevelők és pedig úgy, hogy az a magyarázat ne csak az értelmet ragadja meg, de mintegy öntudatlan lopódzék be a szívbe is s azt soha meg nem szűnő lelkesedésre legyen képes ragadni. Különösen a hazai földrajz és történelem előadásainál kívánjuk, hogy olyan

Meghozzák a hírt s a midőn hallgatja
Már a véggyőzelmén repdes gondolatja! . . .

Nagy kerülőt teszen a rák két ollója
Az egyik el — kitér Küküllő folyóra,
Erzsébetvárosra s onnan megyen Kendnek,
Majd az erdők között hátulról jelen meg.
A másik jobbra tart vágva Köhalomnak,
Ezeknek terve az, jobb oldalt rohannak
S elvágják az utat a székelj földétől —
Eme ravasz tervet Pukkról ki tenné föl?
De Bem csak mosolyog, patrólt sem küldözget,
Pedig rebesgetik itt jönnek, ott jönnek:
Ó tudja legjobban, minő út van arra;
Hol akadnak erre, mocsárra, avarra;
Hogy kell az ágyukat bivalokkal vonni
S még a tűzérnek is nagy erővel tolni,
Hogy küzd a lovasság a télviz-idővel,
Hogy telik a bakancs sárral és hólével,
Hol kell kiirtani erdőt és bozótot,
Hogy oda térjenek, hol adtak légyottot.
S midőn már elközel a kitűzött óra,
Segesvári polgár szállott nyugovóra,
Talpra áll a sereg ott kinn a táborban
Nincsen hiányosság szalonnában, borban;
A társzekér telve, minden fölszerelve:
Csak akkor nyílik meg az öreg ur nyelve.
Fölállítja rendbe nyolcezer vitézit
Kijelöli sorban egyes alvezérít;
Csak egy székelj lándzsás csapat marad vissza
Melynek az „öreg ur“ e parancsot osztja:
„Ti meg atyafiak itt maradtok helyben,
S hogy meg ne fázzatok ebben a hidegben,
Rakjátok a tüzet, hadd csapjon a lángja,

TÁRCZA.

Mutatvány „PUKK MIHÁLY“ tréfás
hős költeményből.

P. Szathmáry Károlytól.

„Pukk Mihály“ Bem híres erdélyi hadjáratát
rajzolja humoristikus vonásokkal; mellesleg Petőfi
szereplését is érintve.

A költemény humoros alapeszméjét az képezi,
hogy Pukk Mihály [Puchner], az osztrák tábornok
Bemet mindegyre elakarja fogni; de Bem láng-
esze őt mindig kijátsza, úgy hogy maga kerül
az általa vetett hálába.

E tréfás hőskölteménynek, mely legközelebb a
Petőfi-társaság ülésén oly zajos tetszést aratott s
mely a „Magyar Ifjúság“ című lapban s majd külön
is díszes illusztrációkkal fog megjelenni, közöl-
jük itt VI-ik befejező énekét, melyet a jeles költő
először is lapunk számára volt szíves átengedni.

VI-ik ÉNEK.

[Pukk Mihály már ötödször fogja el Bem apót, de
most már igazán.]

Az „öreg“ Medgyesnél vívott még pár csatát,
Aztán Segesvárra tette át táborát.
S mintha megrémült vón' vad ellenségétől
Az egész föld népet mind oda varé föl;
S kezdett építtetni óriási sánczot,

Vágatja az erdőt, hogy messzire hallszott;
Épit karóvárat, hányatja a földet,
Még a szászokkal is ágyu-helyet töltet,
Várgyűrű köríti az egész táborát
Hangyamunka zaja mértőldre hatol át.
Akadt a városban Pukk Mihálynak hive
Ki a munka hírt Medgyesre megvigye;
Medgyesről Szebenbe megy aztán gyorsposta,
Mely a Bem munkája hírt odahozta.
Hivatja Pukk Mihály a hadi tanácsot:
Eléje terjeszti a nagy újdonságot,
Veszik a földabroszt nézegetnek, irnak
Zöld abroszba zászlós gombostűket szúrnak
S végre készen a terv, mely kizár kétséget:
Egész táborával bekerítik Bemet.
Nincs menekülése, nincs sehol, semerre
Meg lesz semmisítve, elfogva egyszerre!
Fut a sok adjutáns, készül minden csapat
Osztyák a profontot, az új bakancsokat.
Híres „Hajta“ lovag vezet jobbról szárnyat,
Balról meg Pukk Mihály intézi a hadat.
Titokban kell menni jobbról balról szépen
Uttalan utakon, lápon, erdőségen,
S hogy Bem a támadást még ne is gyanítsa
A szebeni utról mind térjenek vissza;
Egyetlen vitéz se lássék fenyegetni, —
Igy kell a vén lengyelt csellel felülteni.
Megvitték a kémek e hirt az „öreg“-nek,
Őrül is erősen az „öreg ur“ ennek;
Gyűjti és szervezi Segesvárt a székelj,
S titkosan mosolyog, hogy szándéka bételt.
A táborba hordat fegyvert, eleséget,
Hol egész éjszaka nagy tüzeket éget.
Azután kémek küld jobbra balra, tudja
Hol jár most Pukk Mihály bekerítő hadja?

legyen az előadás, miszerint a hön szépségeinek lelkesítő festésén a növendékek felbuzdulva s a multban szerepelt hazafiak és honleányok magasztos történeteinek fel lelkesülve, átlássák, hogy a hazának minden pontját, az azon létre jövő minden dolgot, minden más idegennél többre becsülni és szeretni mily szép és mily magasztos érzet! — Továbbá a hazafiság erényének megerősítése szempontjából, szeretnők, ha növevelő intézeteink, minél többször rendeznének hazafias iskolai ünnepélyeket, hogy azok alkalmával s azok intentiói folytán hazafias vágyakra ébredjen és lelkesüljön fel a növendékek szíve.

E hiba felemlítésével is végezve, lássuk végre a harmadikat is, hogy t. i. miben nyilvánul az.

A harmadik hiba, mi növevelési intézeteink nevelési rendszerébe nyilvánul, az, hogy a leánynövendékekben nyilvánuló fényüzési vágyat — mely különben is oly általános hazánkban — nem tudja vagy nem akarja növendékeiből kiirtani.

Pedig hát ezt is kellene tudnia és akarnia. Ezt megköveteli tőle a társadalom, mely fényezés következtében már is annyi anyagi és erkölcsi bukást ért meg De megköveteli továbbá az igazi aestheticus nevelés is, mely valamiként a lélek világában nem, ép úgy a külsőben sem keresi és követeli a csillogó és fefeslegést, hanem az egyszerűt, de azért összhangzót és nemest.

Aestheticailag például tetszetős és kifogástalan lehet egy kunyhó belseje, egy szegény pórno öltözete, — míg egy fényel berendezett palota belseje, egy uri dáma felcziczomázott drága ruhája sértheti szép érzékünket, mert esetleg nem találunk bennök összhangot és nemességet.

Idáig jutva, csak most vesszük észre, hogy e harmadik hiba felemlítésénél is azt vethetjük szemünkre, miszerint a mi a fényüzést illeti, annak tulajdonképpen alapját a család maga veti meg s az dédelgeti a leánynövendékekben; a miért is inkább őket kellene megróvni e miatt s nem a leányiskolákat, és tőlük kellene követelni a fényezés ellen való küzdést és nem a leányiskoláktól.

Hát ez is mind igaz; — de a mennyiben a leányiskoláknak módjukban áll a beléjük járó leánynövendékek lelkületére jó irányban hatni, igenis helyén valónak kell tartanunk megróvni őket (t. i. a leányiskolákat) ha — a mint a példákából látszik — nem igyekeznek leánynövendékeikből a fényüzési hajlamot kiirtani.

Jó lesz ha távolról minden ember látja;
Nincs mért busulnotok, jobb ha vigan lesztek
Itt van négy hordó bor, igyátok meg — nesztek!
Nagy „éljen“ kiáltást ereszt meg a székel,
De apjok megtoldja még ilyen beszéddel:
„De aztán barátim csak annyit kell inni,
Hogy az ember lába tovább tudja vinni:
Mert mire megvirrad, ha addig maradtok,
Akkor mind egy lábíg halálfia vagytok;
Mert itt lesz Pukk Mihály veszedelmes serge,
Ott a tábor körül egy tömeggé verve;
És e sánczok között patkány sem lesz élve
Hogyha nem figyel a rémitő veszélyre:
Hajnal hasadtával — addig a tűz égjen
Mind kiszöktök innen s kiki haza mégyen!“
Ez már még jobb parancs az előbbinél is
És úgy éljeneznek, hogy kaczagja Bém is.
De hamar véget vet a parancsadásnak
Itt van az ideje az elindulásnak:
Másnap már ilyenkor ott kell neki lenni,
Az elhagyott Szebent estére bevenni;
Azért csak előre, az országút száraz,
Semmi akadály nincs, melyre rátalálhat:
Nem hagyott Pukk Mihály egy vitézt se ottan,
Mindnyájan ott másznak erdőkben, sarakban:
Egy vigasztalásuk: hogy elfogják Bémét,
Nem is hinné ember, mit nem tud a német!

* * *

El is ér Pukk Mihály hajnalban a sánczig,
Hova a táborüz fénye, lángja látszik;
Nyakig fagyos, sáros minden katonája
Éheznek és fáznak, de ő azt nem bánja:
Csak hogy végre itt van, körülvette Bémét —
Rohamra rendeli a kifáradt népet.
S a mint egy kis világ jelent meg a téren
Mindenfelől „hurráh“ kiáltás zeng szépen;
Hull a bomba, gránát, mint a zápor árja,
Föl is kapaszkodnak nagy bajjal a sánczra:
Csak midőn beérnek, akkor veszik észre,
Hogy hova jutottak — a Bem hült helyére!
„Hát ezért fáradtunk négy-öt nehéz napig

Azt ugyan nem kívánjuk tőlük mi sem, hogy a család izlését figyelmen kívül hagyva, mindannyiszor korholó kitörésekre fakadjanak, valahányszor egy-egy fényüzési vágytól megkapott leányt, cifra és állásához nem illő külsőben pillantanak meg, — de azt igen, hogy ilyen alkalmakkor, az észre és lélekre ható magyarázatok által a fényüzési vágy ellen harcra keljenek.

Ismételjük, hogy mi megkívánjuk a növevelő intézetektől, miszerint, midőn a leánynövendékekben a fényüzési vágyat felébredni és fejlődni látják, ne dugják össze a kezeiket, hanem egyfelől az aesthetica világánál igyekezzenek kimutatni, hogy mennyire visszatetsző, ha valaki az egyszerű szépet és nemest a meszterkéltséggel és bizarral cseréli fel; — és másfelől az életből ellesett példákban tüntessék fel, hogy a fényezés vágyának minden áron való kielégítése folytán, mennyi ember és mennyi család jutott már erkölcsileg és anyagilag tönkre.

És most ezekkel elmondtuk mindazokat, a miket mint létező hibákat, növevelő intézeteink nevelési rendszerében elenyésztetendőknek tartunk. . . Elmondtuk pedig azért, hogy növevelő intézeteink ha netalán figyelmökre méltatják ezen bírálatot, okuljanak belőle s jövőre nézve igyekezzenek e hibáktól ment leányokat nevelni; — de elmondtuk azért is, hogy közvetve bár, maguk a szülők is tanuljanak belőle valamit, s belássák, hogy minőkké kell leányaiknak nevelődni, ha azt akarják, hogy azok idővel a „derék és jóra való“ asszonyi czimetre méltók legyenek.

L—ts J—f.

Zöldségtermelés kisebb területen.

Hogy a zöldségtermelés kisebb területekről is mily jóvedelmet képes adni, annak legfényesebb és egyuttal legkézzelfoghatóbb példáját mutatják a hazánk igen sok vidékén megtelepült bolgár kertészek, a kik a földnek holdjáért (még pedig rendszerint nem is első osztályu földért) 30—80 frt, sőt néhol 100 frt bért is fizetnek s ezenfelül a pár holdra terjedő zöldséges területből még meg is élnek, sőt úgy tudjuk, hogy meg is takarítanak.

De ha nem üzi is valaki kizárólagos foglalkozás gyanánt a zöldségtermelést, mint az említett bolgár kertészek, hanem csupán annyi időt és munkát fordít rá, a mennyit maga és házi cselédsége, esetleg családtagjai, a rendes foglalkozáson kívül a zöldséges kert-

Sárban, pocsolyában ezért úsztunk nyakig,
Hogy — milyen gyalázat — megszökjék a gyával!
Ilyen szavak törnek Pukk Mihály ajkára.
De hova lehetett? A föld el nem nyelte
Röpiülni sem tanult; utját merre vette?“ . . .
Megállj jó Pukk Mihály; ne légy kívánságos
Megtudod merre jár az öreg ur már most!
Meg is tudta másnap: jött egy fáradt lovas
Az orcája halvány, a ruhája havas,
S a mint rémült arczczal előtte megjelent,
Ennyit tud mondani: „Bem bevette Sze-
bent!“

Most már hát betelt, mit annyiszor kívána
Bem ott van Szebenben, de nem mint ő szánta
Az ő rabja gyanánt nyakig kurta vasban,
Megalázott fővel, összetört alakban:
Hanem benn ül mostan kosszoruzott fővel
Ő meg kívül maradt haddal, veszendővel.
Mert a hadi könyve most arra tanítja,
Hogy mivel elveszett a hadi basisa:
Most már nem maradhat többé Erdély földén,
S szívében a bánat lándzsáját viselvén,
El is hagyja Erdélyt, többé nem is látja,
Hiában volt orosz és sláv jó barátja.

* * *

De nem kell gondolni, hogy ez oly könnyen ment,

Mintha valamire rámondják az áment;
Vér folyt ott Szebennél és pedig nemes vér,
Mert nincs nemesebb vér, mint mely a hazáért
Omlott a szülőföld szentelt göröngyére,
Egy „kékvérűnek“ sincs ennél nemesb vére.
Igaz, hogy Pukk Mihály a sergét kihozta,
De maradt Szebenben néhány ezer muszka
S most ennek ki kellett állnia a gátra.
Igaz, hogy a lengyel ez új ellent látva,
Ujat itt, de otthon azt az örök-régit —
Még nagyobb erővel vágta ellenségit:
Hiában volt a sáncz, palánk és barrikád
Az nem tartotta fel a jó székel bakát.
Hiszen Bem apója biztatta őt egyre
S ily szóra fölhágná nem sánczra, de hegyre.

nek szentelhetnek, még ily módon is szép hasznót adhat a zöldségtermelés, ha azt czélszerűen egy kis figyelemmel és gondnal folytatjuk.

A mi a helyet illeti, a házi fogyasztástól eltekintve, legtöbb hasznót természetesen ott nyújt a zöldség, a hol könnyű piacra hozni, tehát a városok közelében. Itt is azonban oly helyet válasszunk, mely lehetőleg kezünk ügyébe esik ugyan, de nincs se magas falakkal, vagy kerítéssel körülvéve, se fák által körül árnyékolva, hanem lehetőleg szabad és szellős, úgy hogy a nap és levegő jól hozzáférhessenek. Az öntözésre természetesen elegendő viznek kell lehetőleg közelben lennie.

A mi a termelő fajtákat illeti, főleg a kezdők gyakran esnek abba a hibába, hogy lehetőleg sokfélét akarnak termesztetni, a minék rendszeren az a vége, hogy egyik se sikerül, úgy a mint kellene. Tanulmányozzunk azonfelül a piac viszonyait is. Közönséges zöldséget, olyat, mely mindig bőségben van a piacon, termelni nem igen lesz jóvedelmező a kisebb zöldséges kertben, sőt gyakrabban még a saját szükségletünkre szolgáló mennyiséget is olcsóbban kaphatjuk meg a piacon, mintha magunk állítjuk elő. A kisebb mennyiségben való termelésre lehetőleg oly fajtákat válasszunk, melyek korábban vagy később hozhatók a piacra, mintsem azon időszak tart, mely alatt a piac az illető zöldségfélék rendes érési fajtáival el szokott árasztva lenni.

Két egyszerű, de gyakran figyelembe nem vett rendszabály nagyon elősegíti azt, hogy korai zöldséget kaphassunk. Az egyik a zöldséges kert beültetése augusztus és szeptemberben, a másik pedig a tavaszi ültetésre szánt tárgyaknak ősszel való felásása. Ezekről a dolgokról bizony néha nagyobb kertészetekben is megfordkeznek, noha hasznuk kétségtelen. Legtöbb zöldségfélék egy vagy két nyári, s addig míg nem virágoztak, képesek ellenállni a téli hidegnek. Mily kellemes és hasznos dolog például, ha már kora tavasszal van a zöldséges kertben paréj (spenót), saláta, murekrépa stb., pedig ezt csak az ősszel való vetés által érhetjük el.

A második rendszabály, hogy t. i. a tavaszi vetésre szánt földet már ősszel megforgassuk és megtrágyazzuk, úgy a természetnek, mint a tapasztalásnak megfelelő. Legyen a talaj laza, vagy kötött, tehát homokos vagy agyagos, mindkét esetben sokat segítünk rajta. Az előbbi esetben ugyanis a föld jobban visszafogja tartani a téli nedvességet, mely annyira szal nagyon bolygatjuk a földet, a szárító bójti szelek hamar elpárologtatnak. A kötöttebb, agyagos földet ellenben a téli fagyok jól megporhanyítják ha ősszel jól megforgatjuk, mert ily esetben a hideg könnyebben és mélyebbre behatol. Sokan attól félnek, hogy az őszön aláásott trágya télen át haszontalanul elveszít

Csak egy pár óráig tartott a Titán-harcz,
Löpor füsttől, vértől sötétül minden arcz:
De nagy küzdelmüknek még is az lett vége,
Hogy hátrált az „öreg“ örök ellensége;
Bem kiüzte őket nemcsak a városból,
Hanem egy folytatban az egész országból;
Csak akkor tére meg Szebenbe pihenni
Midőn már ellenség nincs előtte semmi.
S harmadnap már vitéz Pukk Mihályra indul,
De Pukk nem várja be csupa irgalomból;
Letett ő már arról, hogy Bemét elfogja,
Sőt most úgy igyekszik, ő ne legyen foglya:
Ki is fut, Brassónál vissza sem tekintve
Utjára megtépett babérait hintve! . . .
Igy tisztította ki Bem Erdélyországot
S így irta Brassóból meg a nagy újságot:
„Nekünk itt Brassóban meleg ágyunk
vagy on —
Ellenben Pukk Mihály fut szegény a
fagyon“ . . .
Fölzeng a Petőfi dalja a hurokon:
„Oh Bem vitéz vezérem! dicső tábornokom!“

* * *

Gólya kelepel a szalontai házon
Várják a vendéget ott a kis tornáczon;
Tarka czicza mosdik, lehullt olló megáll;
Még szarka is csereg az utczaajtónál:
Ennyi jóslat egy nap csak nem lehet hazug, —
Csak nyisd ki, te fiu, azt a rácos kaput!
Kinyitja s nem soká be is vágtat rajta,
Kit oly nagyon vártak a megigért napra.
Volt forró ölelés a győzelem díja
A nagy boldogságnak nincsen semmi híja:
Gyémántos érdemjelt igaz barátság nyújt;
Szerelem teszi fel a babérkoszorút;
Petőfi szemében örömkönyű ragyog:
„Erdélyt megmentettük, most már tiéd vagyok!“
Igy élt szeretve és babérral homlokán, —
Jaj! hogy mint minden jó, ez sem tartott soká.

erejét, ez azonban úgy a vegytani törvényeknek, mint a tapasztalásnak nem felel meg. Ha a trágyát tavasszal hordjuk ki és kitevesszük a szárító szelek hatásának, sokkal többet veszít belőle. Az is számba veendő továbbá, hogy ősszel sokkal könnyebb erre a munkára időt találni és eltalálni a helyes időt, mintsem tavasszal. Ugyanis ha tavasszal nedves időjárás mellett dolgozunk, összenyomjuk a földet, s az ilyenkor képződött rögök később kiszáradván, nem fognak szét porladni eső nélkül, ha pedig a föld keményebb és szárazabb, ez megnehezíti a munkát és szaporítja annak költségeit.

A ki azonban még is tavasszal akar vagy kénytelen ásatni, az ügyeljen arra, hogy e munkánál a föld már eléggé felszáradt legyen. Azokat az ágyak, melyeket már ősszel megforgattunk és trágyáztunk, természetesen nem kell újra felásatni, csupán kapával kissé felporhanyitjuk és gereblyével kiegyengetjük azt. Az ily földben a mag jó ágyat fog találni, a palántákat pedig kevésbé rongálják meg a giliszták, mint ezt tapasztalás szerint a frissen felásott és trágyázott földekben tenni szokták.

Igen előnyös eljárás főleg a kisebb zöldséges kertekre nézve az, hogy egy és ugyanazon ágyra többféle zöldséget is össze lehet hozni, csakis az illető zöldségfélék minőségét, nagyságát és növényi időszakát kell tekintetbe vennünk. Így pl. azon ágyakban, ahová murok, petrezselyem vagy egyéb lassan csírázó növény van vetve, igen jól lehet még retek, salátát stb. termelni. Az utóbbi növények ugyanis már többnyire teljesen kifejlődtek akkorra, mikor az előbbieknél már szükségük van a helyre. A kalarábénak szánt ágyakba előnyös lesz két karalábét ültetni egy jukba s ha ezek már abba az időpontba jutottak, a hol egyik a másikat akadályozná a növésben, kivesszük a silányabbat s felhasználjuk a konyhában.

A zöldséges kertben elkerülhetlenül szükséges bizonyos vetésforgó megállapítása, mert ha valamely zöldséget éveken át egy és ugyanazon helyen akarnók termelni, az a leggondosabb trágyázás mellett évről évre rosszabbul sikerülne.

„M. F.“

Levelezés.

Málnás-fürdő, 1886. aug. 5.

Tekintetes szerkesztő ur!

Ma-holnap öt hete lesz, hogy Háromszékmegye egyik nevezetesebb fürdőjén, a málnásin vagyok, itt keresek üdülést s megrongált egészségem helyreállítására gyógyirt. Sokszor gondoltam e hosszú idő lefolyása alatt becses lapjára, de küldeni valamit részére mind ez ideig nem volt időm. Most azonban, midőn a kellemetlen idő szobámba zárt s szekerem rudja is kifelé áll innen, nem tehetem, hogy e kedves zárt fürdőről s itteni élményeimről ne értesítsem becses lapja t. olvasóit.

Málnás-fürdő a hasonnevű falu határán fekszik, Háromszékmegye északi részén, Brasótól 5. Sepsi-Szentgyörgytől másfél órai távolságra, az Olt folyó jobb partján, egy erdők által koszorúzott kellemes völgy ölében. Enyhe levegője, gyógy és ivó vizei által annyira magára vonta az utóbbi években a fürdő közönség figyelmét, hogy míg a többi székely fürdők a közönség hiánya miatt örökösön panasszal vannak telve s főleg a fürdő idény alatt csaknem a bukás szélére jutottak, addig Málnás-fürdő nagy közönséggel s szép jövedelemmel kérkedhetik, mind a mellett, hogy két nagy hírnévnek örvendő fürdő: Előpatak és Tusnád között fekszik.

A fürdő területén levő források főjellegökre nézve a vasas savanyu, mások a hideg szénsav és kénköneny-gáz tartalmu vizek közé tartoznak. Ezen elemek jelenlétét a víz szaga is elárulja, mert oly erős, hogy e miatt, félig telt medenczében vagy esős időben majdnem lehetetlen fürödni.

A közönség használatára két hideg fürdő van berendezve; egyik a Herkules-fürdő, ennek vize szénsav és kénköneny-gáz tartalmu s oly erővel bugyog fel a földből, hogy vize örökös forrongásban van, az ember szinte remeg tagjait bele érinteni, pedig vize csak 12° R. meleg; a másik a Vasas-fürdő, ennek vize kevésbé gáztartalmu s az előbbinél csendesebb, de vize 2° R. hidegebb az előbbinél. Mindkét fürdő a férfiak és nők részére külön medenczével s 24—24 vetkező szobával van ellátva. A két fürdő közt levő hegyoldal tiszta porhanyó moor földből áll, mely földet jövedelmezően lehet kádas fürdőknél felhasználni. E fürdőkön kívül van még egy szárazsá gőzlő is, melyben szitatják és melengetik a betegek csuzos tagjaikat.

Ivóvizül két forrás van használatban. Ezeknek vize dr. Fleischer Antal vegytanár által végzett elemzés szerint égvényes, földes, vasas savanyu, borsav és dus szénsav tartalommal bír; színe tiszta, íze kellemes és étvágygerjesztő alkotása van. A fürdő teleptől egy fél óra járásra sósvizet is fedeztek fel, melyet szintén ivásra használnak.

A nevezett fürdők és ivóvizek gyógyhatása tapasztaltatott különösen idült csuzos és köszvénybántalmaknál, bőrgyengeségnél, máj és lépdeganatoknál, ideges bántalmaknál, vérszegénységnél, aranyeres bántalmaknál, bénulás és szélhűdéses bajoknál.

A közönség befogadására 240, különböző igényeknek megfelelő, bebutorozott szoba áll készen; van azonkívül fűdött és szabad sétatér, gondoskodva van vendéglőről is, de itt az ételmezés szerfölött sokba kerül s a vendéglős modora sem kifogástalan p. o. gorombáskodás tekintetében fölülmulthatatlan. (Gratulálunk a vendégeinek. Szerk.) El van látva a fürdő orvossal, gyógyszerházzal s mindennapi postaközlekedéssel.

A közönség szórakoztatására jó szolgálatot tesz egy 12 tagból álló zenekar, melynek nagy részét a városunkból eltávozott Bónis család tagjai képezik. Naponta 4 órán át mulattatja zamatos magyar nótáival a közönséget s nem egyszer ingerli tánczra a társaság fiatalabb tagjait. Ilyen kedélyhangulat mellett önként értetődik, hogy bálokban s kedélyes estékben s m szentvedünk hiányt.

A társas kirándulások is gyakoriak. A múlt héten meglátogattuk a torjai barlangot, a bájos szépségű Szent Anna tavat s hazánk e részének legszebb luxus fürdőjét Tusnádöt. Becses lapjának szük tere nem engedné, hogy ezen alkalommal látottak bővebb közlésébe bocsátkozzam; de tollamat is gyöngének érzem a természet és az emberi szorgalom e remek műveinek hí leírására, csak annyit kívánok megjegyezni, miszerint ezek láttára onkéntelenül eszembe jutottak a költőnek eme szavai:

„Ha a föld Isten kalapja,
Ugy hazánk bokréta rajta.“

A fürdő haszonbérője Ötvös Pál, sepsi-szentgyörgyi gyógyszerész, ki dícséretet érdemlő buzgalommal működik azon, hogy a kis fürdő mielőbb foglalhassa el hazánk fürdői sorában azon helyet, mely gyógyvizénél fogva őt megilleti. Adja Isten, hogy ebbeli célját mielőbb érje el!

Bogdán István.

Különfélék.

— A szilágy-somlyó vidéki gazdasági egyesület évi rendes közgyűlését folyó hó 20-ik napján délután 3 órakor Sz.-Somlyón, a városház tanácstermében fogja megtartani. Ezen gyűlésre az egyesület tagjai azon figyelmeztetéssel hivatnak meg, hogy külön meghívók kibocsáttatni nem fognak. Sz.-Somlyó, 1886. aug. 9-én. Gencsy Sándor igazgató, Bölöni Sándor titkár.

* P. Szathmáry Károlyról lapunk jeles munkatársáról csak a múlt számunkban újságtoltuk, hogy kedves családjával együtt városunkba érkezett s már is ígérését bírjuk, hogy lapunkban újabb költői műveiből koronként érdekes közleményeket hozhatunk. — Erről tanuskodik mai tárcánk is, melyre észrevételeinket ugyanott megtettük s e helyen csak figyelmeztetni kívánjuk lapunk olvasóit a költői szépségekben gazdag mutatóványra. Legközelebb a kitűnő írónak egy újabb kiadandó s a „Jó könyvek“ számára írott művéből hozunk egy becses részletet s azonkívül alapos reményünk van arra, hogy a lapunkban megkezdett s immár a befejezéshez közeledő „Emlékeim“ című művét legközelebb folytatni s befejezni fogjuk. A mű önálló kötetben könyvpiacra is kerül s így módot nyújthatunk arra, hogy a kiváló író eme fölötté gazdag tapasztalatról tanuskodó, széles körű tevékenységét és életének annyi érdekes küzdelmeit tárgyazó munkáját, — mely bizonyos, hogy irodalmi körünkben is méltó feltűnést fog kelteni — legközelebb ki-ki megszerezheti. A jeles munka befejezését megnehezítette az a körülmény, hogy most már az irodalmi és politikai tekintetben nagy szerepet játszó élő személyekkel foglalkozik a szerző, — a mihez a mint az eddig közlöttekben meggyőződhattunk, — kiválóan éles megfigyelő és tárgyilagos ítélő tehetséggel bír. Ez csak kétszeresen emelni fogja a munka becsét és érdekességét.

* Az „önk. tüztöltő-egyletek nagy-váradi szövetségének“ 1886. évi augusztus hó 21. és 22. napjain Székelyhídon tartandó közgyűlése alkalmából rendezendő ünnepély sorozata. Augusztus 21-én 1) Délután 6 órakor a vendég-egyletek ünnepélyes fogadtatása az őrtanya előtt. 2) Este 8 órakor tisztelgés a szövetség elnökenés fáklyás zenével. 3) Este 9 órakor ismerkedési estély a fürdő telepen. Augusztus 22-én 1) Reggel 6 órakor ébresztő a zenekar által. 2) Reggel 9 órakor a székelyhídi önk. tüztöltő egylet gyakorlata a piac téren. A gyakorlat végeztével díszmenet az összes egyletek részvételével. 3) Dél előtt 11 órakor a szövetség közgyűlése a Casino nagytermében. 4) Délután 1 órakor társas ebéd a fürdő telepen. Egy térték ára 1 frt 50 kr. A társas ebédre előjegyzések elfogadtnak Penkert Mihály ur gyógytárában, 1886. aug. 22 reggeli 9 óráig. Ebédjegyek ugyanott válthatók. 5) Este 8 órakor tanczvigalom a fürdő termében. Belépti díj személy-jegy 1 forint.

* Kinevezés. Dr. Ember Elemér nagybányai fiatal gyakorló orvosa Szilágy megye magyar-egregyi járásába járási orvossá neveztetett ki.

* Kizárás. Siróki József rendellenes magaviseletéért, az önk. tüztöltő egylet kebeléből kizárattott. Kelt

Sz.-Somlyón, az önk. tüztöltő egyesületnek 1886. évi aug. hó 9-én tartott parancsnoksági üléséből. Virág Lajos főparancsnok. Hulinka Sándor segédtiszt.

— Tapody Tamás lapunk vezére s tevékeny munkatársa, ki a minorita-rendű növendékpapok felügyelőjévé Egerbe tétetett át, a napokban fogja városunkat elhagyni. — Bizonyára sokat vesz vele gymnasiumunk értéke, mert lelkes, ügybuzgó s tevékeny odaadással működő munkást veszít benne. Nyerje meg új állásán ama közbecsülést, melyben itt részesítve volt. Mi midőn legőszintébb sajnálatunkat fejezzük ki távozta felett, egyszersmind az ég áldását kérjük, hogy kísérje útjában!

— Folyó hó 20-án a Dumey fivérek az Erdélyben legjobb hírnek örvendő fényképészek Kolozsvárról látogatják meg városunkat rövid időre.

* Szerkesztői változás. Csák Alajos minoritarendi áldozár, nagy-bányai gymnasiumi rendes tanár, a „Nagy-Bánya és Vidéke“ derék szerkesztője Nagy-Bányáról távozván, ezen lap szerkesztéséről lemondott s a lap szerkesztését ideiglenesen Palmer Andor vette át. Mint értesülünk Csák Alajos a sz.-somlyói rom. kath. gymnasiumhoz lett igazgatónak, az itteni minorita rend házfőnökévé kinevezve.

* Közgyűlés. Az önk. tüztöltő egyletek nagyváradi szövetségének Székelyhídon e hó 21. és 22-ik napjain tartandó közgyűlésre a sz.-somlyói önk. tüztöltő egyesület részéről jelentkeztek: — alapítótag: Bideskuthy György, pártolótag: Némethy Zsigmond, — működő tagok: főparancsnok Virág Lajos, segédtiszt Hulinka Sándor, csapatvezetők: Vischán Elek, Lengyel Ferencz, szertárnok Szabó Zsigmond, gépmester Fejér Lajos, szakaszvezetők: Péntek József, Szarvadi Imre, Merk János, őrzőzető Lacza József, köztüzeltők Alszei Lajos, Péntek Miklós, Szabó Lajos, Kapitány András, Ambrus Lajos, Lisztay István, Csillag János, dobos Bárány Miklós.

* Tanczszal egybekötött hangverseny. Zilahon, aug. 21-én azaz szombat, részben a kisdévedegylet, részben a zilahi magán nő-ipariskola javára egy tanczszal egybekötött hangverseny fog rendeztetni, melynek különös érdeket fog kölesönözni azon örvendetes körülmény, hogy megyénk szülöttje, a nagynevű író: P. Szathmáry Károly, egy felolvasással szintén közre fog működni. A már megállapított műsor pontjai a következők: 1) „Hymnusz“ énekl az egyesült zilahi dalkör. 2) „Lhyldé Harold, bucsuja“ Lord Byrontól, szavalja Kerekes Ernő. 3) Ének-kettős, előadják Friedmann Janka és Weiss Klotild, zongorán kíséri Weiss Berta. 4) Rossini „Tell Wilmos“ cz. operájának nyitánya, zongorán négy kézre előadják Kerekes Berta és Baczó Ilona. 5) „Egy kis vihar“ vigjáték 1 felvonásban Dreyfus Ábrahámától, előadják Teleky Erzsike és Kerekes Ernő. 6) Népdalok, zongorán előadja Montbach Sándor. 7) Felolvasás P. Szathmáry Károly által. 8) Induló, énekl az egyesült zilahi dalkör. A hangversenyt tancz követi. A meghívók később küldetnek szét A rendezőség.

* A mi cigányaink Kovásznán című újdonságunkra vonatkozólag lapunk egy belmunkatársa igen arphen zios hangon irt levelet kapott a zenekar vezetőjétől Dénes Laczitól. A derék fiuk tiltakoznak az ellen, hogy nekik olyan rosszul menne a dolguk; van szép keresetük, de sőt rendes fizetés mellett továbbra is marasztalják őket. No hát mi ennek szívünkbeli és igazán örvendünk, mert a pártolást, — meg vagyunk győződve róla, — hogy meg is érdemlik. Hanem a mi nekik annyira zokon esett (a „cigány elnevezés,“) hogy kéri a szerkesztőséget, mikép velük többé e néven ne foglalkozzék, — azt már szó nélkül nem hagyhatjuk. Kérdjük tehát, hogy melyik natio az, a melyik a magyar zenét megteremtette? Kikről beszél lelkesülten annyi magyar költő dala?... Kikről mondja egy jeles költőnk: „Össze vannak forva a magyar szív érzelmeivel annyira, hogy nélkülök se örülni, se vigadni, se busolni, se sirni nem tudunk! A magyar népdal elveszett kincs volna; azt egyedül ők mentették meg, talán ezt érezték, hogy az is olyan árva, mint a minők ők a népek Oceanjában!“ Kikről nyilatkozott egy Liszt oly elragadtatással, hogy azért a nemzet jogos neheztlését vonta magára? Kik azok, kik újabb országokat bejártak a magyar nemzetnek dícsőségét s a magyar zenének annyi csodálót szerezve a cultur népek közt; — a kik nemzetünk iránt annyi rokonszenvet ébresztettek népdalaink bűvös hangjaival? Kik azok, a kikhez hasonlítható kezelője a nyirettyűnek nincsen az egész világon s kiket a magyar zene s kik viszont a magyar zenét széles e világban ismertté tették? A cigányok! S mi volt Rác Pali, Patikárus Ferkó, Balázs Kálmán, Fátvol, Hamza és mi Bunkó, Salamon és a többi, — a kik közt nem egy külföldi uralkodók, császári, királyi és hercegi udvarokból ismerést, érdemkereszteket és pénzt hoztak haza; de ott nem maradtak volna semmi pénzért, semmi czimért, mert nekik drágább volt az édes itthon, minden pénz-nél, a „cigány“ név, minden ékes czimnél? Ezek művészek voltak és azok, de büszkéek azért e névre, hogy „cigány!“... Azért jó Dénes Laczi szép dolog az igaz Kovásznán betölteni egy fürdői művelt közönség igényét s hisszük, tudjuk, hogy ennek ti becsüllettel meg is felelték; de mit gondolsz: milyen messzire lehet még oda például az — orosz czári udvar?! Pedig sok cigány zenekar bejárta már ezt a helyet, de.

* A magyar gabona kivitelére nézve fontos és igen előnyös határozatot hozott a m. kir. államvasutak, az osztrák magyar államvasutak, a magyar északkeleti és kassa oderbergi vasut kiküldötteinek egy közelebbi értekezlete. Elhatározottatott ugyanis, hogy a Magyarországból északi és északnyugati Németország felé kiviendő gabona díjtételét a nevezett vasutak métermázsánként 30 fillérrel leszallítják, a mi kocsiakománnyokint 20 frot tesz ki. Ez által a magyar gabona nemcsak első lehet a külföldi piacokon, hanem az eddiginél sokkal olcsóbb díjért is szállítják, a mi sokat lendíthet a gazdasági közönségen. A díjleszállítást az osztrák-magyar államvasutak nem fogadták el. A mérsékelt díjszállás aug. 1-től szept. 30-ig lesz érvényes.